

UVOD U DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

◆ ŠTA JE TRANSAKCIJA?

- Kolekcija operacija (čitanja i pisanja) koje želimo zajedno da obavimo nad bazom podataka u cilju obavljanja nekog posla definisanog na višem nivou (aplikativnom)

◆ TRANSAKCIJE U SQL-u

- Počinju sa BEGIN
- Završavaju se sa COMMIT ili ROLLBACK (ABORT)
  - Ako se završe sa COMMIT, baza ili sačuva sve promene ili radi ROLLBACK
  - Ako se završe sa ROLLBACK, sve promene se odbacuju i podaci se vraćaju u prvobitno stanje

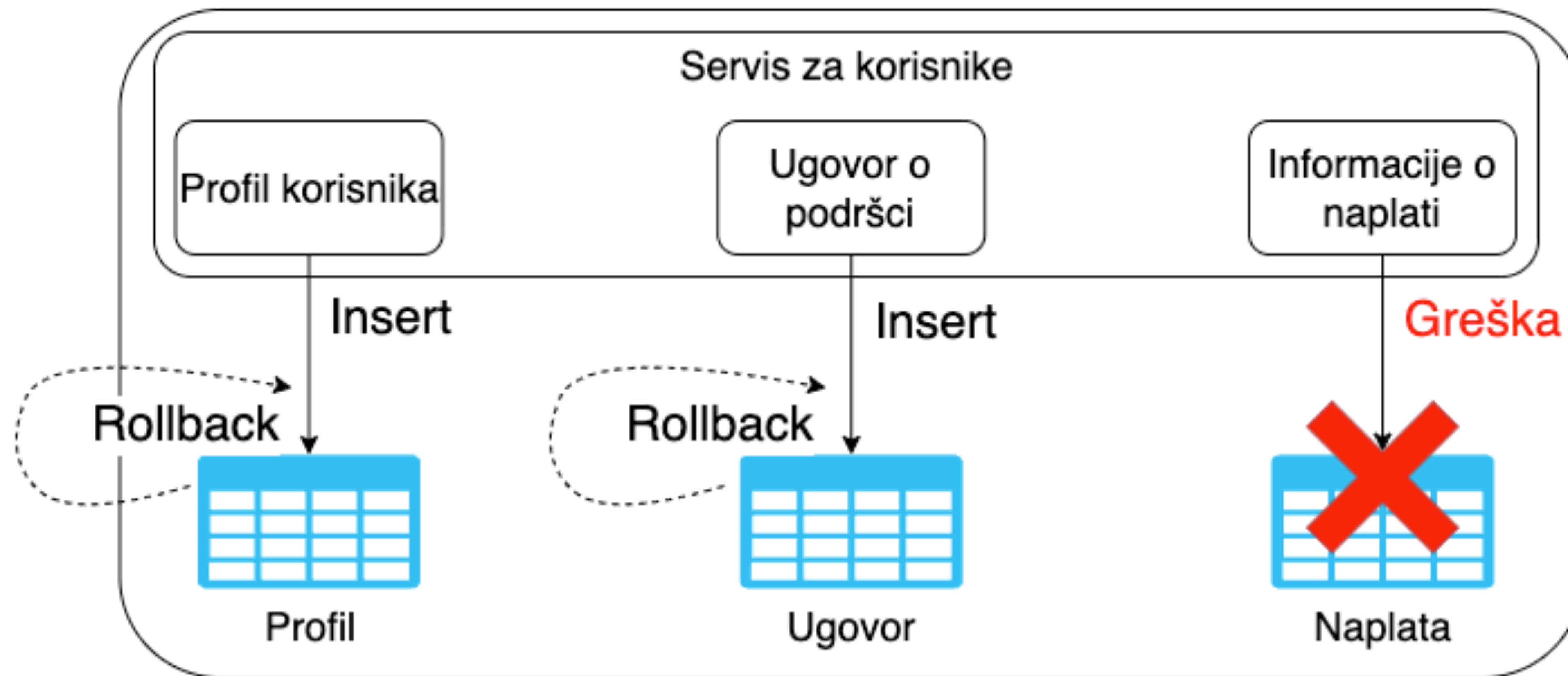
SVOJSTVA TRANSAKCIJA

3

◆ KOJA SVOJSTVA TRANSAKCIJA TREBA DA POSEDUJE?

- A - Atomičnost skupa operacija (Atomicity)
- C - Konzistentnost podataka (Consistency)
- I - Izolovanost operacija (Isolation)
- D - Izdržljivost podataka (Durability)

SVOJSTVA TRANSAKCIJA

DISTRIBUIRANI SISTEMI

5

◆ ŠTA JE DISTRIBUIRANI SISTEM?

- Distribuirani sistem je skup nezavisnih računara koji korisnicima izgleda kao koherentan sistem

◆ DVA ASPEKTA

- Sistemi rade na više servera gde broj servera može da varira od svega par na stotine
- Sistemi upravljaju podacima što ih čini inherentno *stateful* sistemima

◆ ŠTA JE CAP TEOREMA?

- Pri pravljenju distribuiranih sistema (ne samo baza podataka) kao najvažniji ciljevi ističu se tri svojstva:
  - Konzistentnost (Consistency)
  - Dostupnost (Availability)
  - Tolerancija razdvajanja (Partition tolerance)
- Erik Bruer (Eric Brewer) uvodi pretpostavku koja kaže da se mogu zadovoljiti samo dva od tri svojstva za bilo koji zajednički sistem podataka

CAP TEOREMA

7

◆ KONZISTENTNOST

- *Konzistentan sistem ili funkcioniše kao celina ili ne funkcioniše uopšte*
- *Sva čitanja, na svim čvorovima, moraju da daju isti rezultat*
- *Rezultat operacije (čitanja) nikada ne zavisi od čvora na kome se izvršava*

CAP TEOREMA

◆ DOSTUPNOST

- *Sistem je uvek dostupan*
- Dostupnost se praktično definiše kao odziv sistema u nekim garantovanim granicama
- Sistem obično nije dostupan upravo kada je potreban
- U vreme kada je dostupnost najpotrebnija, onda je i najteže ostvariva, zato što je tada sistem najviše opterećen
- Ako je sistem dostupan kada nije potreban, to nema značaja

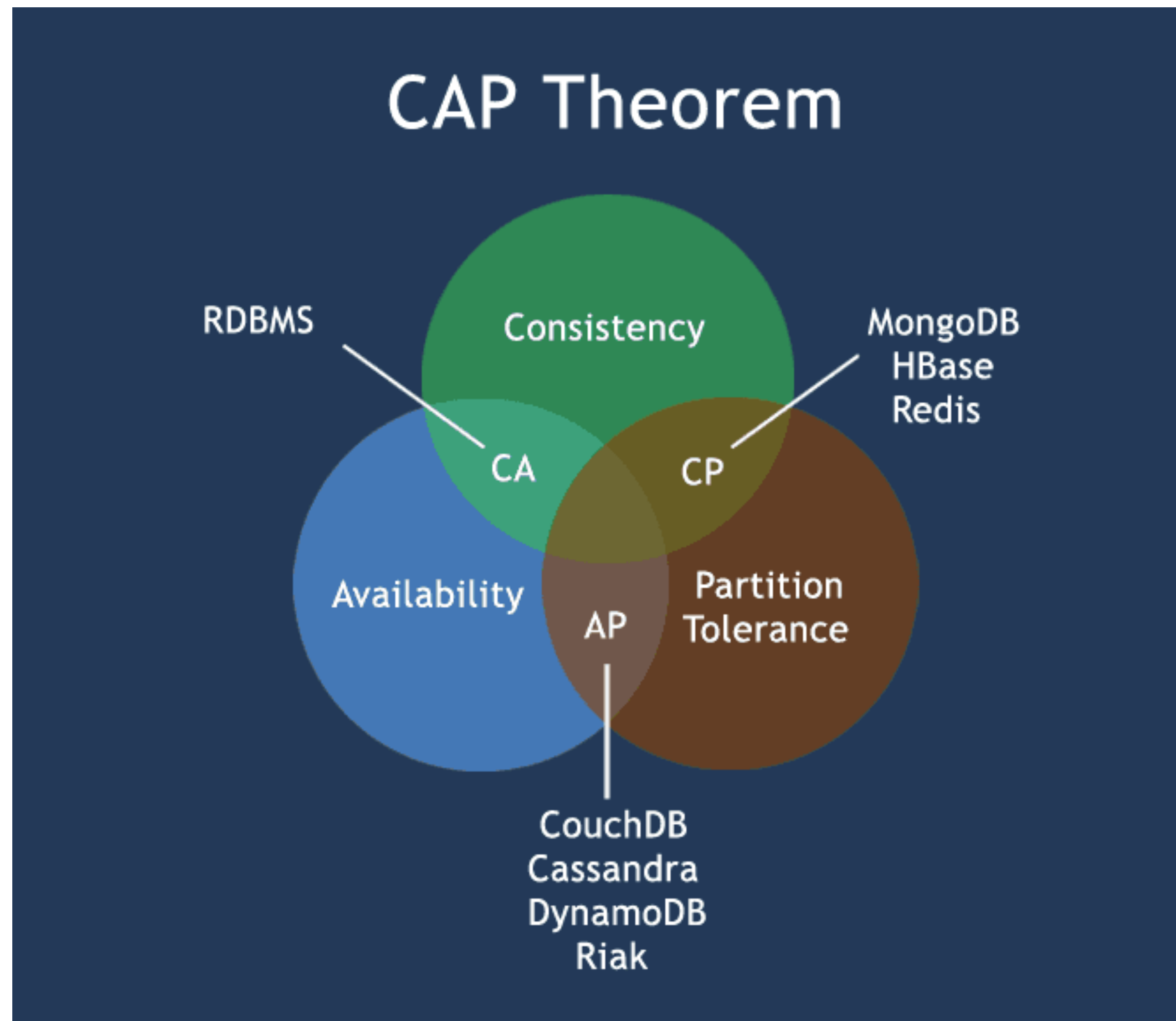

◆ TOLERANCIJA RAZDVOJENOSTI

- *Nijedan skup problema, osim potpunog otkazivanja, ne sme da proizvede neispravan odziv sistema*
- Sistem mora da prihvata delimične otkaze komunikacije i da nastavlja ispravan rad (u ovom kontekstu se razmatra ispravnost odziva)
- Povremeni prekidi komunikacije među čvorovima su neizbežni
- Razdvojenost (partition) je stanje komunikacione mreže u kome su delovi sistema (obično usled kvara) podeljeni na particije (dva ili više razdvojenih skupova čvorova) između kojih ne postoji komunikacija

CAP TEOREMA

◆ **KOMPROMISI**

- Pri projektovanju (ili konfigurisanju) distribuiranog sistema neophodno je napraviti neki kompromis:
  - odbacivanje konzistentnosti
  - odbacivanje raspoloživosti
  - odbacivanje tolerancije razdvojenosti
  - odbacivanje više strogo definisanih uslova
  - zasnivanje sistema na drugačijem skupu uslova
  - projektovanje zaobilaznih puteva

◆ ODBACIVANJE KONZISTENTNOSTI

- Dopušta se da isti upit daje različite rezultate na različitim čvorovima
- Ova opcija se koristi kada su razlike u podacima prihvatljivije od niske dostupnosti i ako je cena nekonzistentnosti prihvatljiva
- Konzistentnost je jedan od osnovnih uslova za uspešan rad baza podataka

◆ ODBACIVANJE DOSTUPNOSTI

- U slučaju razdvojenosti se ne garantuje vreme odziva
- Problem se redukuje pažljivim projektovanjem sistema, odnosno uspostavljanjem što niže sprege među čvorovima
- Sistem koji nije raspoloživ je praktično neupotrebljiv
- Zbog toga se ovaj pristup koristi relativno retko
- Ako je konzistentnost primarna i ako je tolerancija razdvojenosti nezaobilazna, onda se teži niskoj spregnutosti među čvorovima

◆ ODBACIVANJE TOLERANCIJE RAZDVOJENOSTI

- Pristaje se da sistem ne radi u slučaju razdvojenosti
- Jedan način prevazilaženja je da sve bude na jednoj mašini (tada je particionisanje besmisleno)
- Alternativa je da se višestrukim umrežavanjem razdvojenost (a time i otkaz sistema) svede na najmanju moguću meru
- Mana ovog pristupa je da su obe alternative veoma skupe
- Imajući u vidu da se distriburana rešenja koriste samo onda kada su neophodna zbog obima podataka i poslova, ovaj vid kompromisa se retko pravi

◆ DRUGAČIJI SKUP USLOVA

- Dostupnost i tolerancija razdvojenosti nisu deo ACID garancija transakcije, tako da je možda moguće da se od njih odustane da bi se sačuvao integritet baze podataka
- Međutim, to možda nije najbolji izbor u svim okruženjima jer ograničava sposobnost sistema da se skalira i bude visoko dostupan
- U mnogim okruženjima, dostupnost i tolerancija razdvojenosti su važniji od konzistentnosti
- Da bi se garantovalo ACID ponašanje u transakcijama, objekti (npr. delovi baze podataka) moraju biti zaključani tako da svi vide konzistentne podatke, što uključuje da drugi entiteti moraju da čekaju dok ti podaci ne budu dosledni i otključani
- Zaključavanje dobro funkcioniše ali je to teško efikasno uraditi na velikim sistemima sa velikim količinama podataka
- Umesto toga treba razmotriti korišćenje keširanih podataka
- Rizik je da prekršimo „C“ i „I“ u ACID - dve odvojene transakcije mogu da vide različite prikaze istih podataka

◆ DRUGAČIJI SKUP USLOVA

- Alternativa strogim zahtevima ACID-a je BASE:
  - *Basic Availability* - ne garantuje se raspoloživost odgovora, već samo sistema; to znači da ako korisnik ne može da se dobije odgovor na zahtev, bar će se dobiti obaveštenje o tome
  - *Soft-state* - stanje sistema može da se menja čak i kada nije u toku nijedna transakcija, na primer radi postizanja konzistentnosti
  - *Eventual consistency* - žrtvuju se garantovana stalna konzistentnost i izolovanost transakcija zarad dostupnosti; sistem će u nekom trenutku (*eventually*) postati konzistentan ali će raditi i davati odgovore (potencijalno različite) do tada

◆ ŠTA SU DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE?

- Transakcije koje za izvršavanje zahtevaju pristup podacima koji se nalaze na različitim lokacijama (čvorovima)
  - U okviru jednog DBMS – homogeno okruženje
  - Kroz više različitih DBMS - heterogeno okruženje
- Transakcije koje se prožimaju kroz više različitih sistema zovu se i globalne transakcije
- Globalne transakcije se sastoje iz lokalnih transakcija koje se izvršavaju na pojedinačnim čvorovima zbog čega je potrebna koordinacija

◆ ZAŠTO SE IZUČAVAJU?

- Ne moraju se svi potrebni podaci naći u jednom čvoru
- Određena svojstva je teže implementirati
- Mehanizmi koji se koriste za rešavanje problema na jednom čvoru nisu dovoljni

◆ ZAŠTO IH JE TEŠKO IMPLEMENTIRATI?

- Atomičnost
  - Različiti delovi podataka iz transakcije se možda nalaze na drugim lokacijama
  - Kako da obezbedimo da je sve ili ništa izvršeno?
- Konzistentnost
  - Otkaz može da utiče samo na jedan deo transakcije
- Izolovanost
  - *Commit* mora da se desi “simultano” na svim lokacijama
- Izdržljivost
  - Isti problemi kao i kod “običnih” transakcija

◆ KOJI SU GLAVNI PROBLEMI?

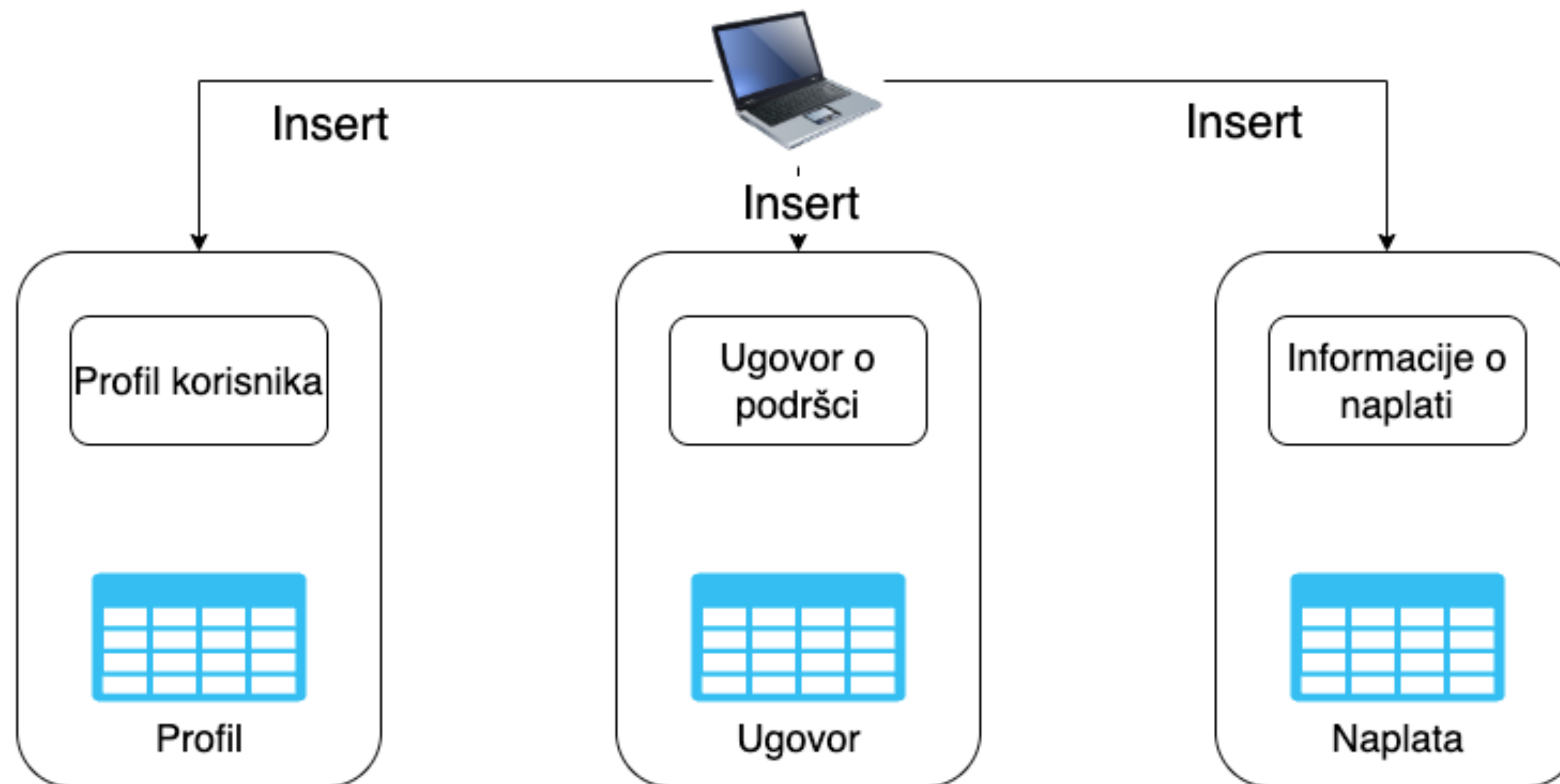
- *Commit*
  - Standardne tehnike čuvaju svojstva transakcija kada se desi *commit*
  - Distribuirani sistemi moraju da imaju *commit* protokol da bi se znalo kada se *commit* desio
- Otkazi
  - Standardne tehnike podržavaju izdržljivost u slučaju *commit* ili *abort* operacije
  - Šta se dešava ako čvor koji učestvuje u transakciji otkaže tokom *commit*-a?

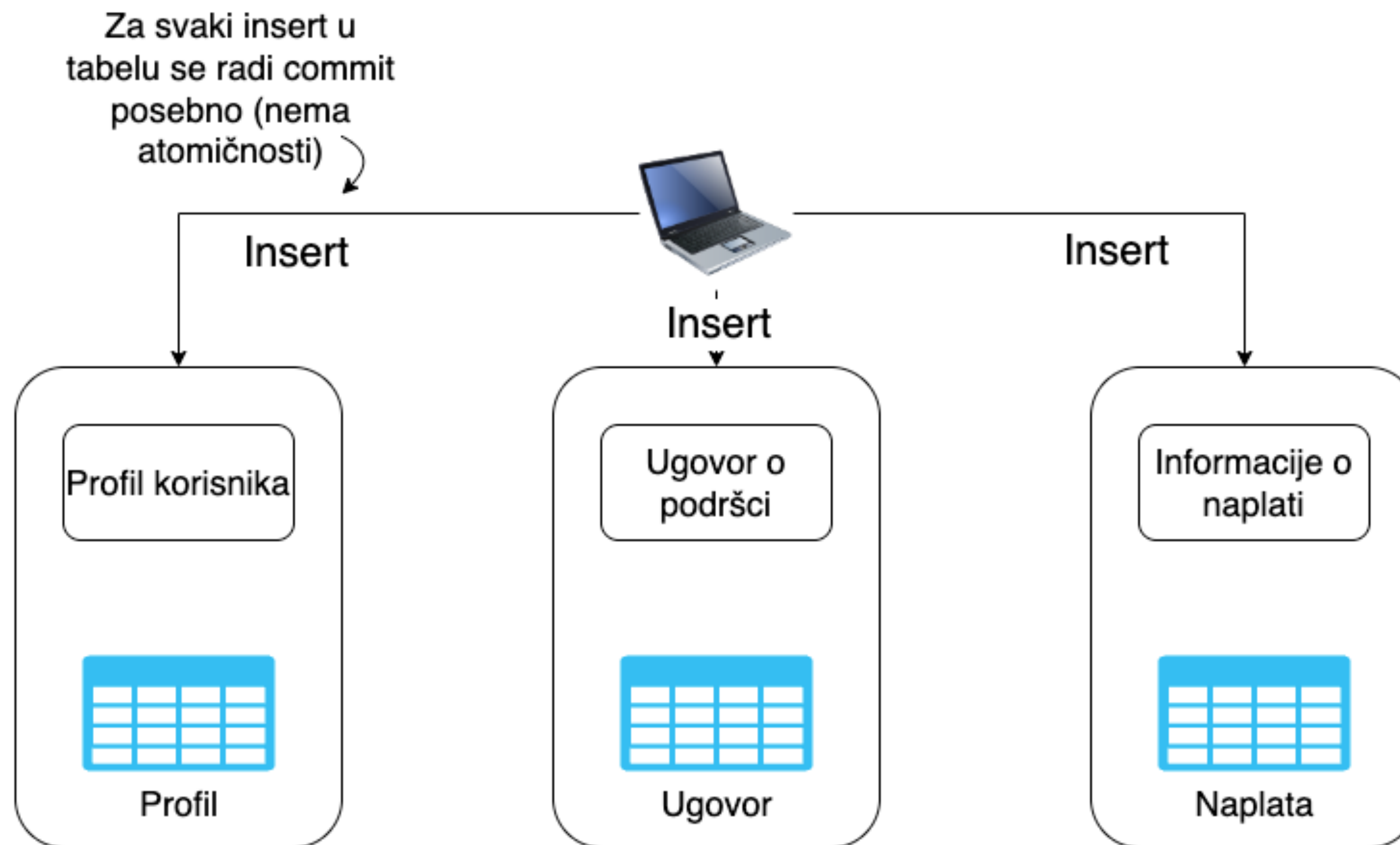
◆ KOJI SU GLAVNI PROBLEMI?

- Ako bi se poslala *commit* naredba svakom čvoru, transakcije bi se izvršavale nezavisno
- Lako se može desiti da se transakcija uspešno izvrši na nekim čvorovima, dok na drugim izvrši neuspešno čime se narušava osobina atomičnosti:
  - Neki čvorovi mogu da detektuju narušavanje ograničenja ili konflikt i time započnu *abort*, dok drugi čvorovi mogu da izvrše transakciju bez problema
  - Neki zahtevi za *commit* mogu da se izgube u mrežnoj komunikaciji i ti zahtevi mogu da rezultuju *timeout*-om
  - Neki čvorovi mogu da otkažu pre nego što se transakcija u potpunosti izvrši i pokrene se *rollback*

DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

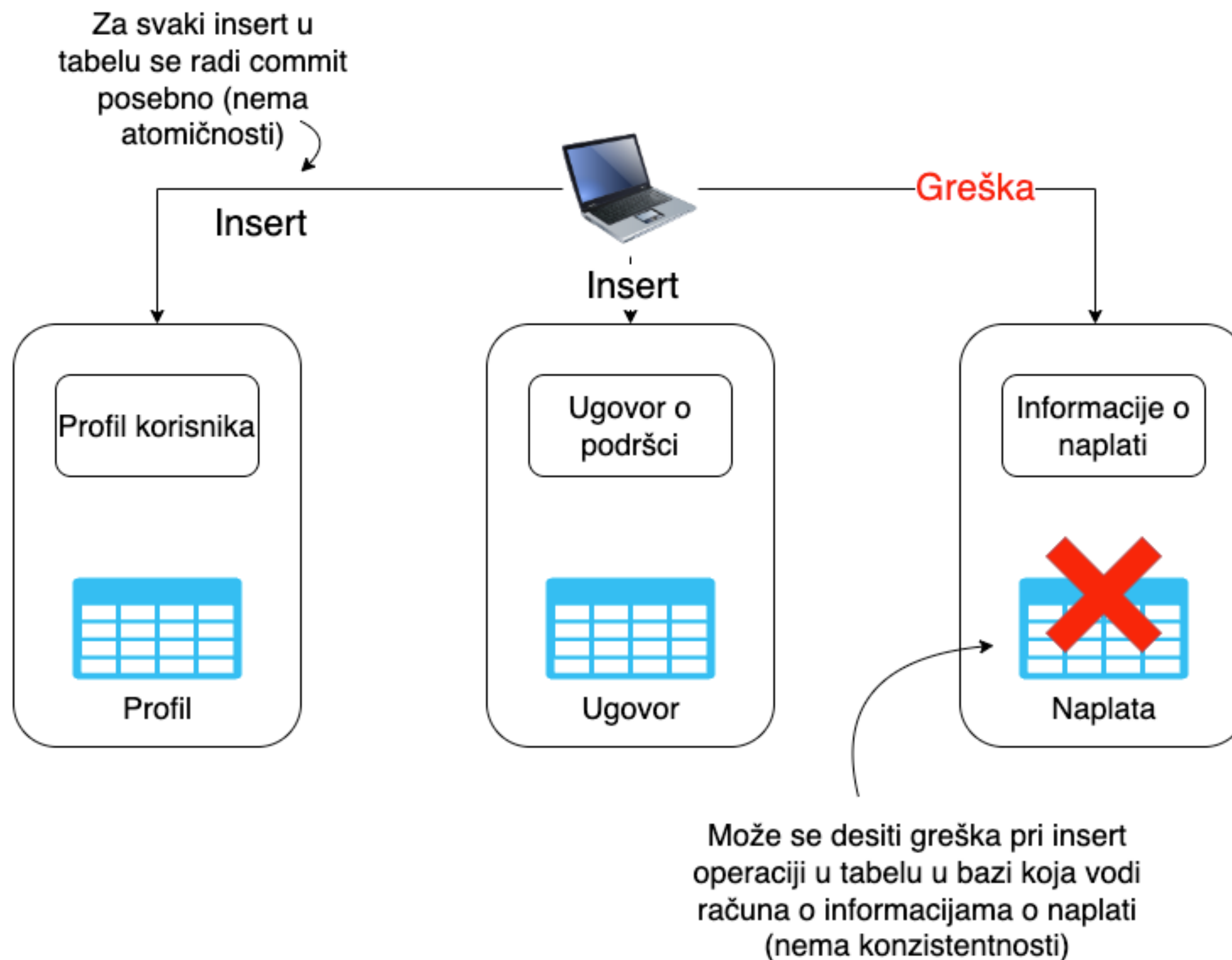

DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

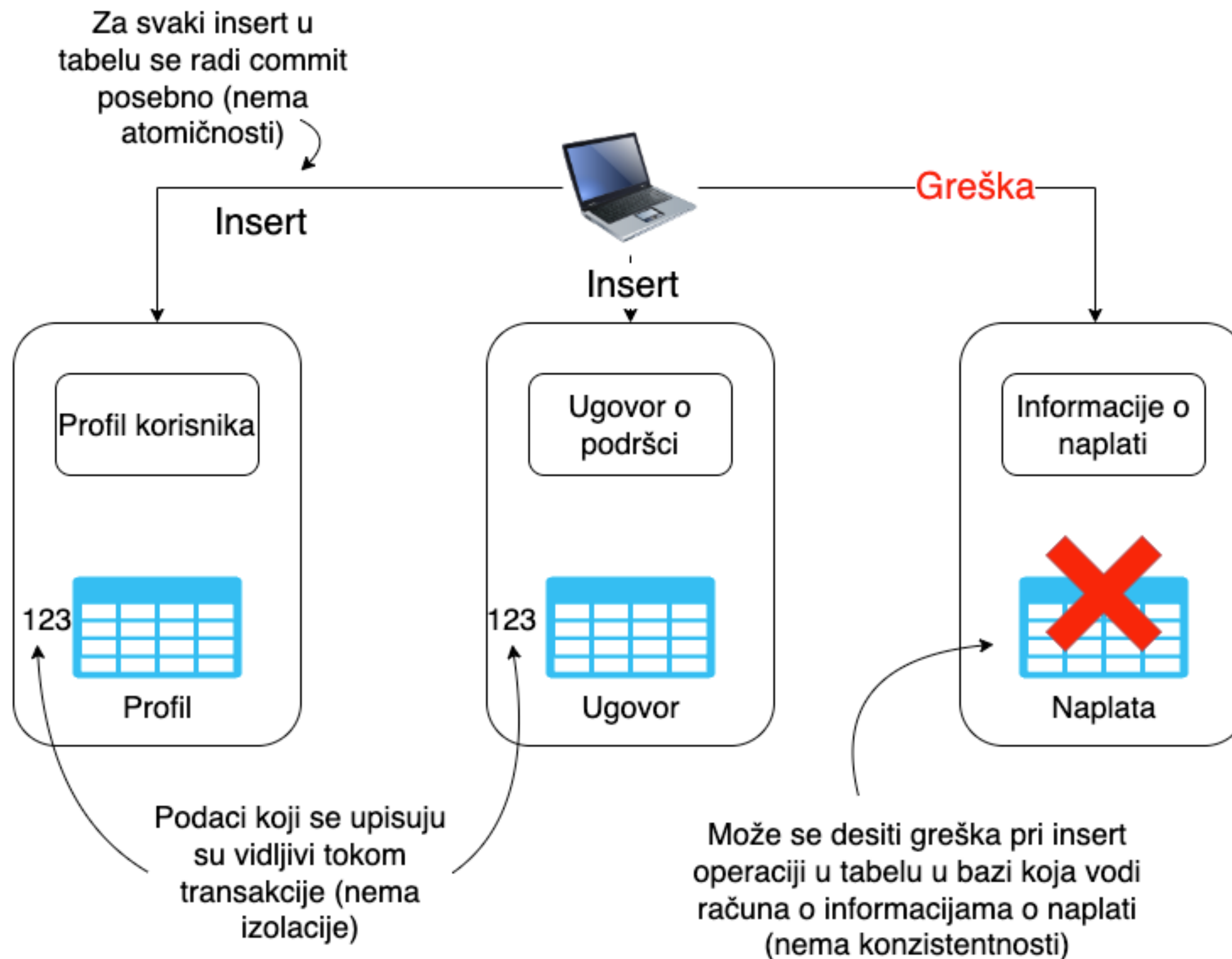

DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

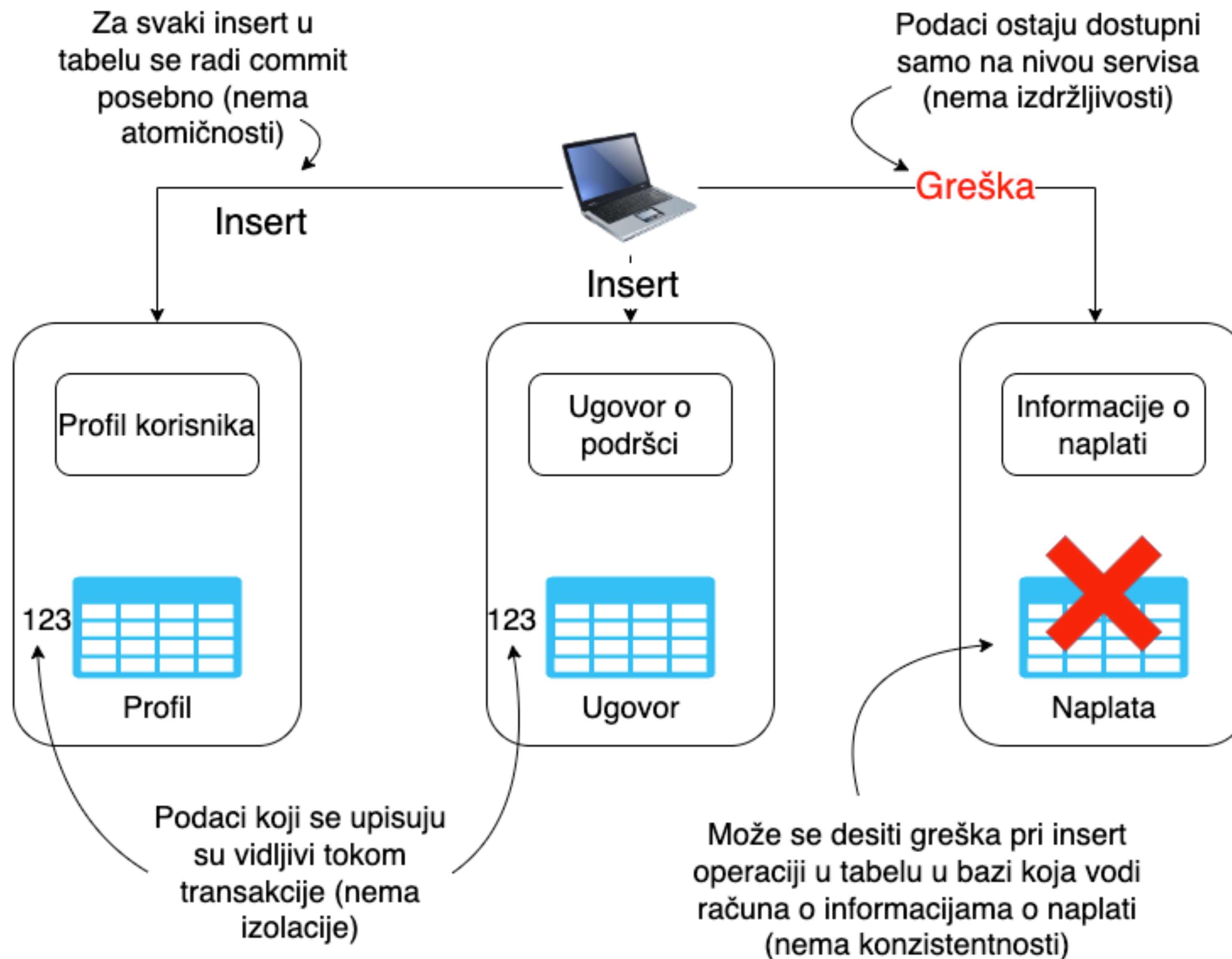

DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

DISTRIBUIRANE TRANSAKCIJE

TWO-PHASE COMMIT

26

◆ ŠTA JE 2PC?

- Algoritam za postizanje atomičnog *commit*-a transakcija na više čvorova
- Sastoji se iz dve faze:
  - Faza pripreme – proverava se da li transakcija može da se izvrši
  - *Commit* faza – radi se *commit* transakcije
- Uvodi dodatnu komponentu koja koordiniše fazama – koordinator ili transakcioni menadžer
- 2PC započinje tako što aplikacija čita i/ili piše podatke na više čvorova
- Kada je aplikacija spremna za *commit* izmena, koordinator kreće u prvu fazu i šalje *prepare* zahtev svakom čvoru
  - Ako svi čvorovi odgovore sa DA, koordinator šalje *commit* zahtev svim čvorovima u drugoj fazi
  - Ako bar jedan čvor odgovori sa NE, koordinator šalje *abort* zahtev svim čvorovima u drugoj fazi

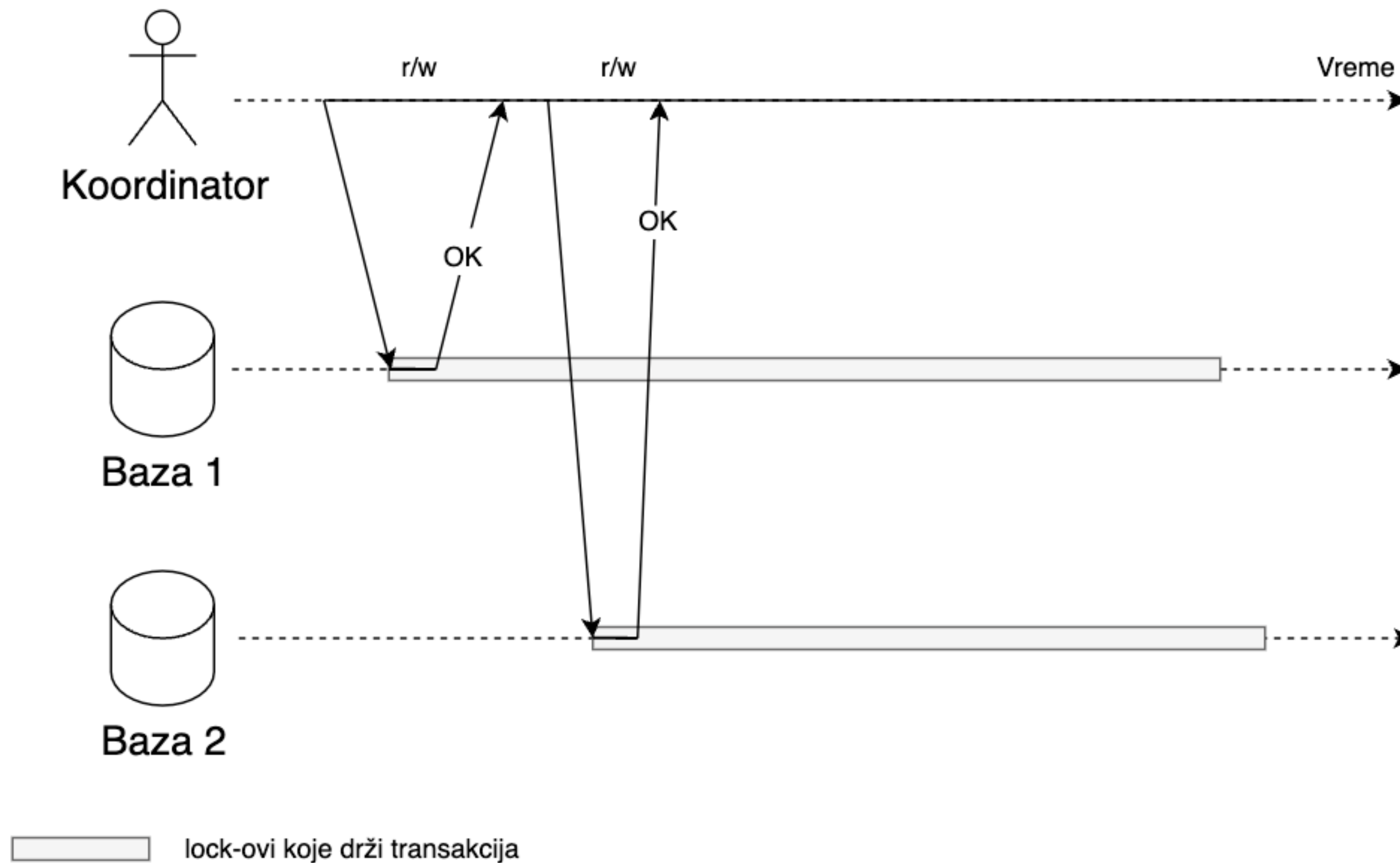

TWO-PHASE COMMIT

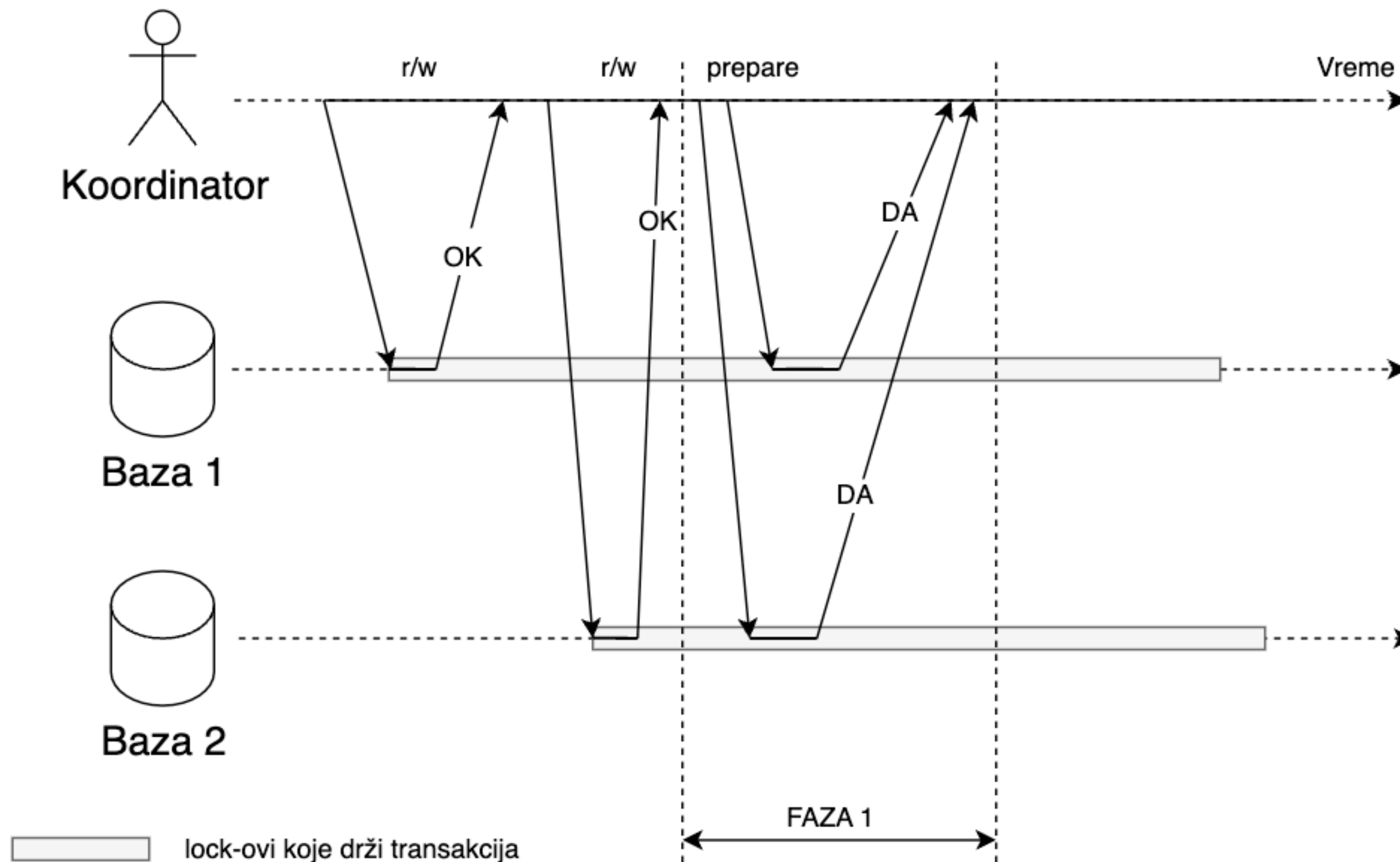
27

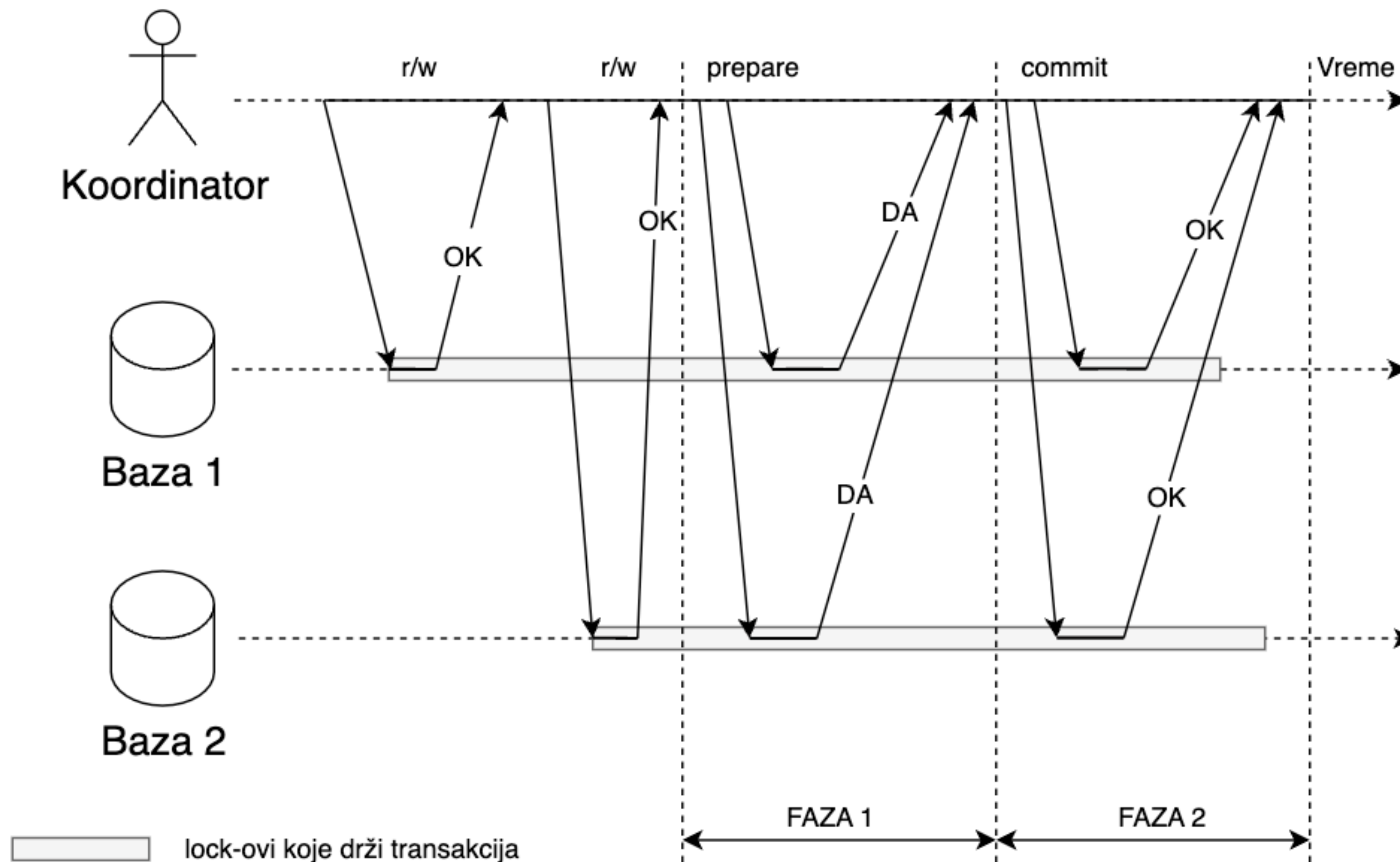
TWO-PHASE COMMIT

TWO-PHASE COMMIT

TWO-PHASE COMMIT

TWO-PHASE COMMIT

31

◆ KOJI SU GLAVNI PROBLEMI?

- Ako čvor (učesnik u transakciji) postane nedostupan u fazi pripreme:
  - Koordinator ne dobija uniformno DA i radi se *abort*
- Ako čvor (učesnik u transakciji) postane nedostupan u *commit* fazi:
  - Kada se oporavi, može da pita koordinatora da li da radi *commit* (*redo*) ili *abort*
  - Zahteva da oba stanja (i *commit* i *abort*) budu zapamćena u logu (*durability*) pre slanja odgovora
- Ako koordinator postane nedostupan pre faze pripreme učesnici mogu bezbedno da odustanu od transakcije
- Ako čvorovi dobiju *prepare* zahtev i daju odgovor DA, moraju da čekaju odgovor od koordinatora da čuju da li je transakcija komitovana ili otkazana
  - Ako koordinator postane nedostupan u ovom trenutku čvorovi čekaju da se oporavi (transakcije moraju ostati izlovane)
  - Zato koordinator treba da zapiše sve odluke o *commit*-u ili *abort*-u u transakcioni log pre slanja odluke čvorovima kako bi posle oporavka mogao da prosledi adekvatnu informaciju

TWO-PHASE COMMIT

32

◆ PREDNOSTI

- Jednostavno za razumevanje i implementaciju
- Podržava ACID

◆ MANE

- Mehanizmi zaključavanja i duge konekcije tokom transakcija dovode do opadanja performansi – blokirajući protokol
- Jako sprezanje između svih učesnika u komunikaciji
- Slaba otpornost na greške u komunikaciji
- Koordinator je *Single Point of Failure* (SPoF)

◆ ŠTA AKO SE TRANSAKCIJE NE IZVRŠE NA SVIM ČVOROVIMA?

- Svi čvorovi se moraju dogovoriti o ishodu – ili će svi raditi *abort* (ako nešto pođe po zlu) ili će raditi *commit* (ako sve prođe kako treba)
- Jedan ili više čvorova će predložiti vrednosti, a konsenzus algoritam će se odlučiti za jednu od njih
- Takav algoritam treba da zadovolji nekoliko svojstava:
  - Uniformni dogovor – nijedna dva čvora ne mogu dogovoriti različit ishod
  - Integritet – nijedan čvor ne može da odlučuje dvaput
  - Validnost – ako je neki čvor izabrao vrednost, znači da je neki čvor tu vrednost morao predložiti
  - Terminacija – svaki čvor koji ne otkaže, odlučuje o nekoj vrednosti
- Poznati algoritmi za konsenzus:
  - Viewstamped Replication (VSR)
  - Paxos
  - Raft
  - Zab

THREE-PHASE COMMIT

34

◆ ŠTA JE 3PC?

- Varijacija koja definiše gornju granicu vremena za koju transakcija treba da se komituje ili otkaže
- Pruža rešenje za blokirajuću prirodu 2PC
- *Commit* faza se dekomponuje na dve potfaze:
  - Priprema za *commit* - koordinator šalje poruku svim čvorovima kada dobije DA u prvoj fazi
    - Ako čvor dobije *prepare-to-commit* poruku, priprema sve za *commit* (resurse i *lock-ove*), šalje odgovor da je spreman i čeka
    - Ako čvor dobije *abort* poruku ili istekne period čekanja poruke od koordinatora, radi se *abort* transakcije (puštaju se svi *lock-ovi* nad resursima)
  - *Commit* faza – ista kao i u 2PC, ako dobije *prepare-to-commit* odgovor od svih čvorova šalje *commit* poruku, u suprotnom radi *abort*

THREE-PHASE COMMIT

35

◆ ŠTA JE 3PC?

- Čvorovi u fazi pripreme za *commit* imaju informaciju šta je konsenzus tako da ako koordinator otkaže, mogu da pošalju informaciju rezervnom koordinatoru kakva je bila odluka (*commit* ili *abort*)
- Ako je svaki čvor dobio *prepare-to-commit* poruku, koordinator može da traži *commit*
- Ako su samo neki čvorovi dobili *prepare-to-commit* poruku, koordinator zna da je jednoglasna odluka trebala da bude *commit* i može ponovo da izda zahtev
- Ako nijedan čvor nije dobio *prepare-to-commit* poruku, koordinator može da restartuje protokol

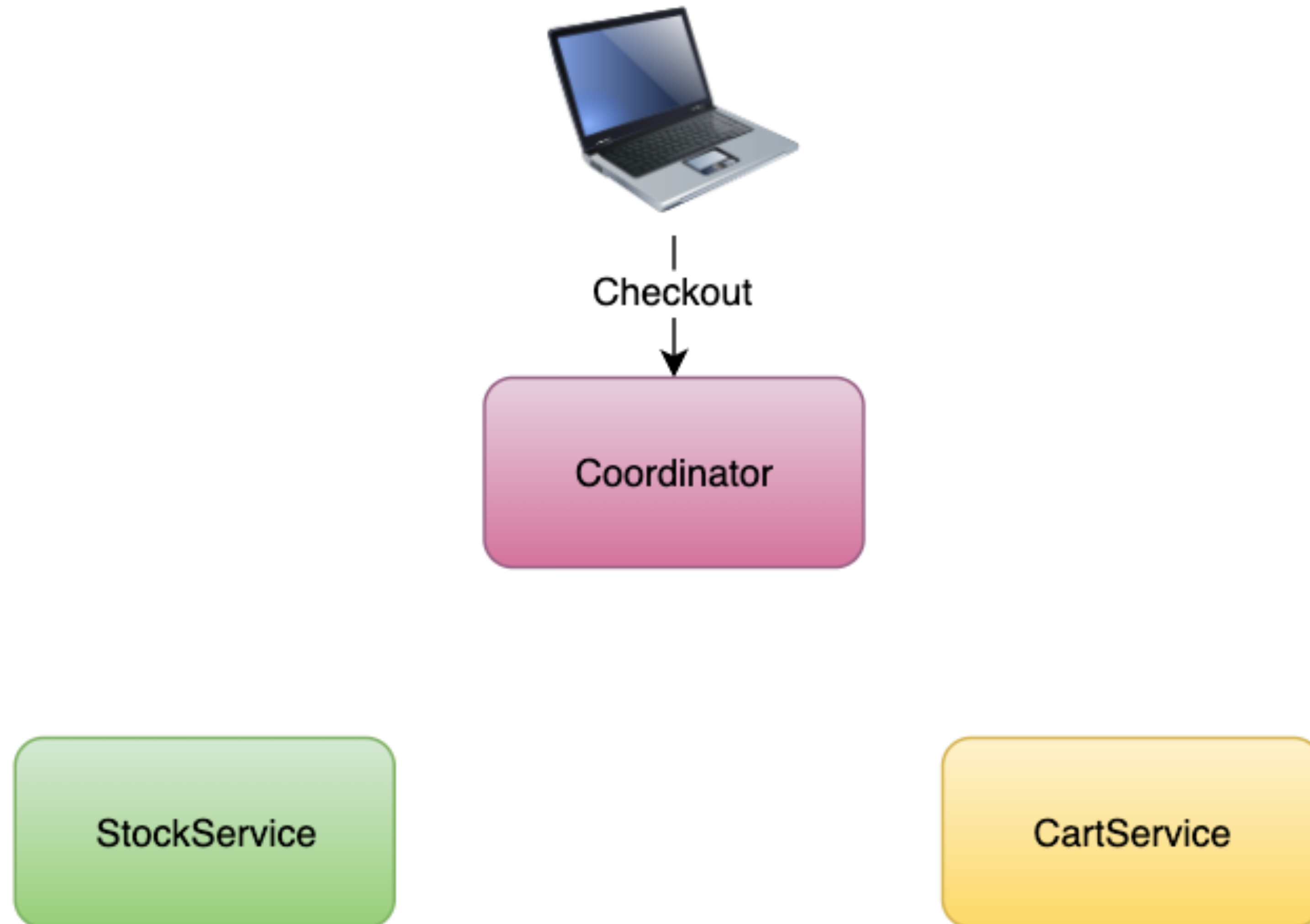
◆ ŠTA JE SAGA?

- Pristup koji transakciju razdvaja na lanac više podtransakcija (koraka)
- Saga koordinator transakcija izvršava korake u lancu transakcija
- Nakon što se sve transakcije izvrše, resursi se oslobađaju
- Svakoj operaciji transakcije u lancu transakcija odgovara operacija reverzibilne transakcije
- Ako korak propadne, šalje se kompenzaciona operacija
- Koordinacija koraka se sprovodi na dva načina:
  - Orkestrirana saga – centralni koordinator poziva sledeci korak
  - Koreografisana saga – svaki servis poziva sledeći
- Popularan pristup za rukovanje transakcijama, pogotovo u mikroservisnoj arhitekturi

ORKESTRIRANA SAGA

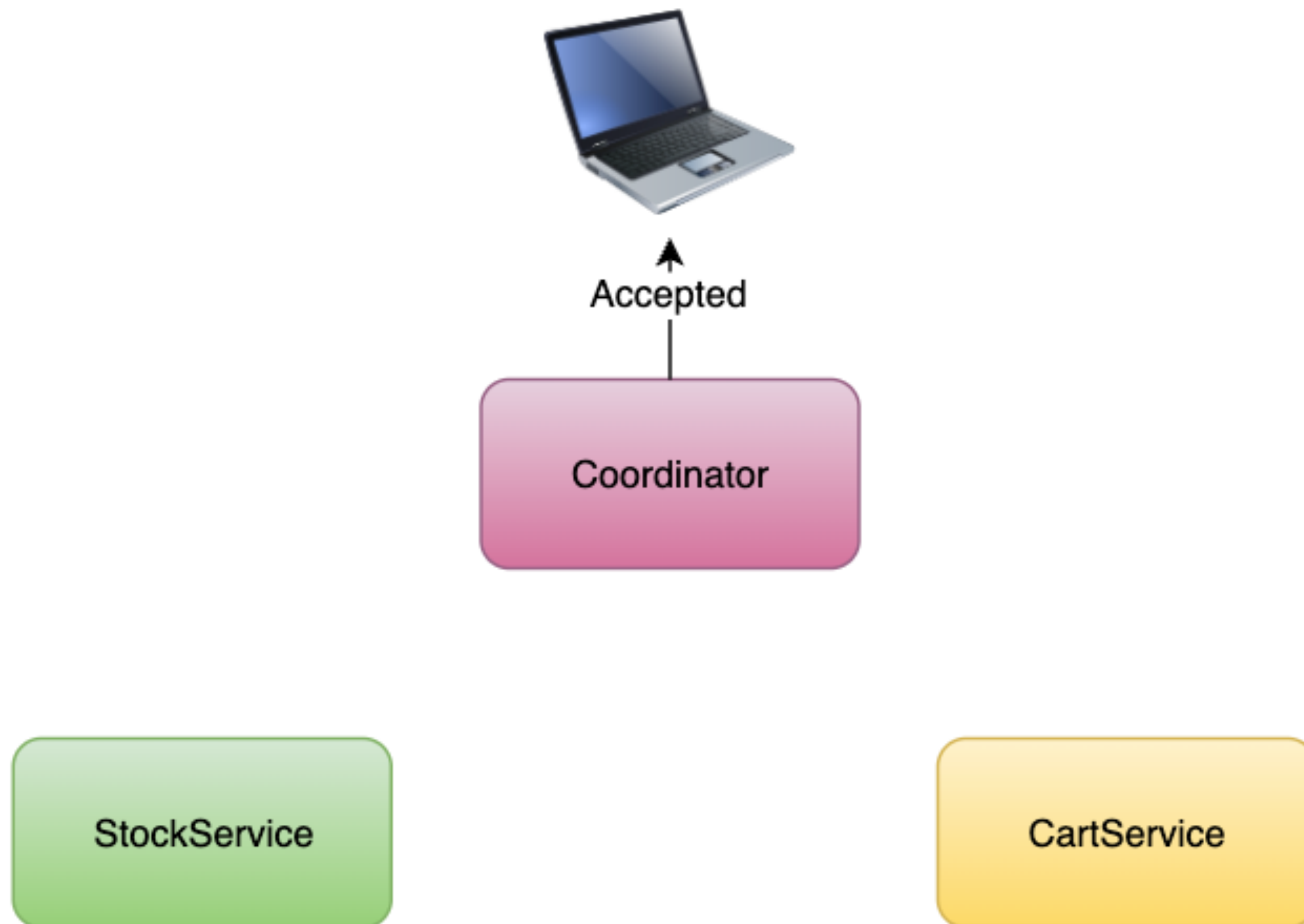
37

ORKESTRIRANA SAGA

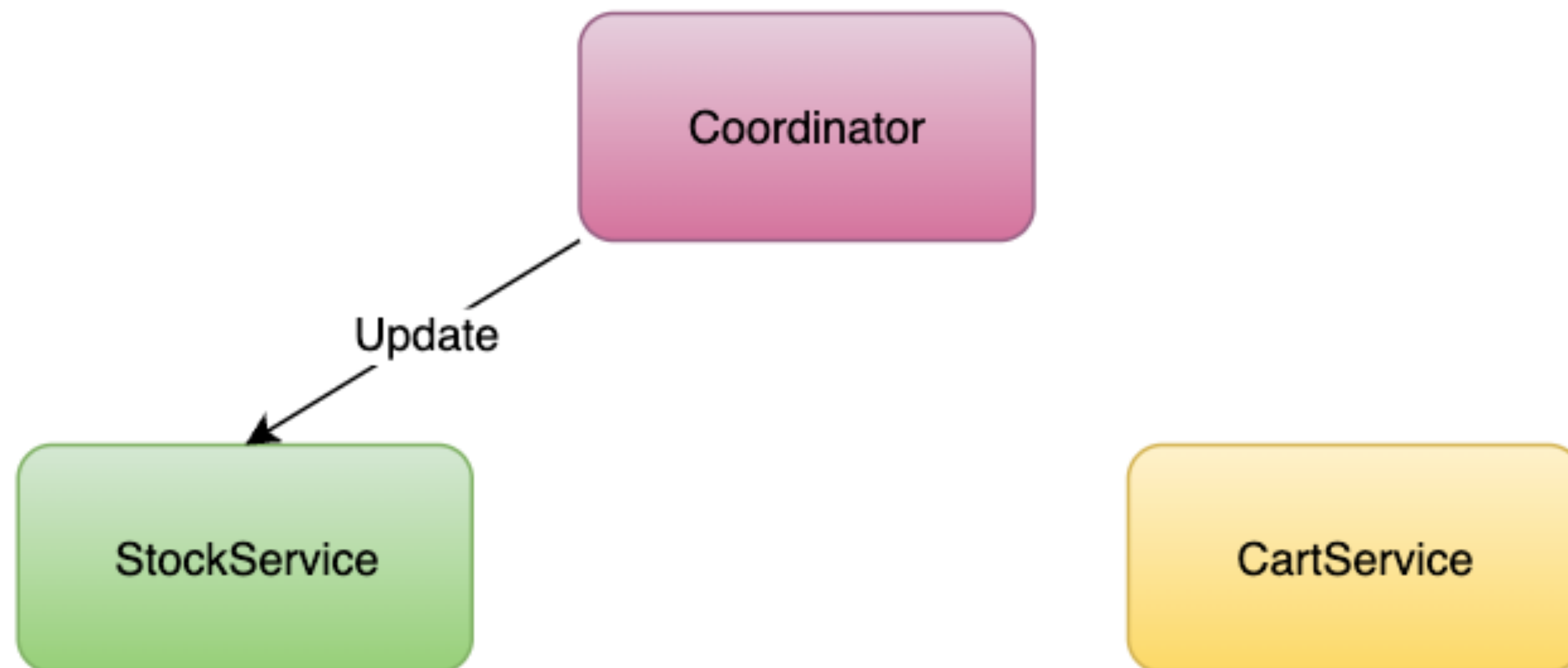
38

ORKESTRIRANA SAGA

39

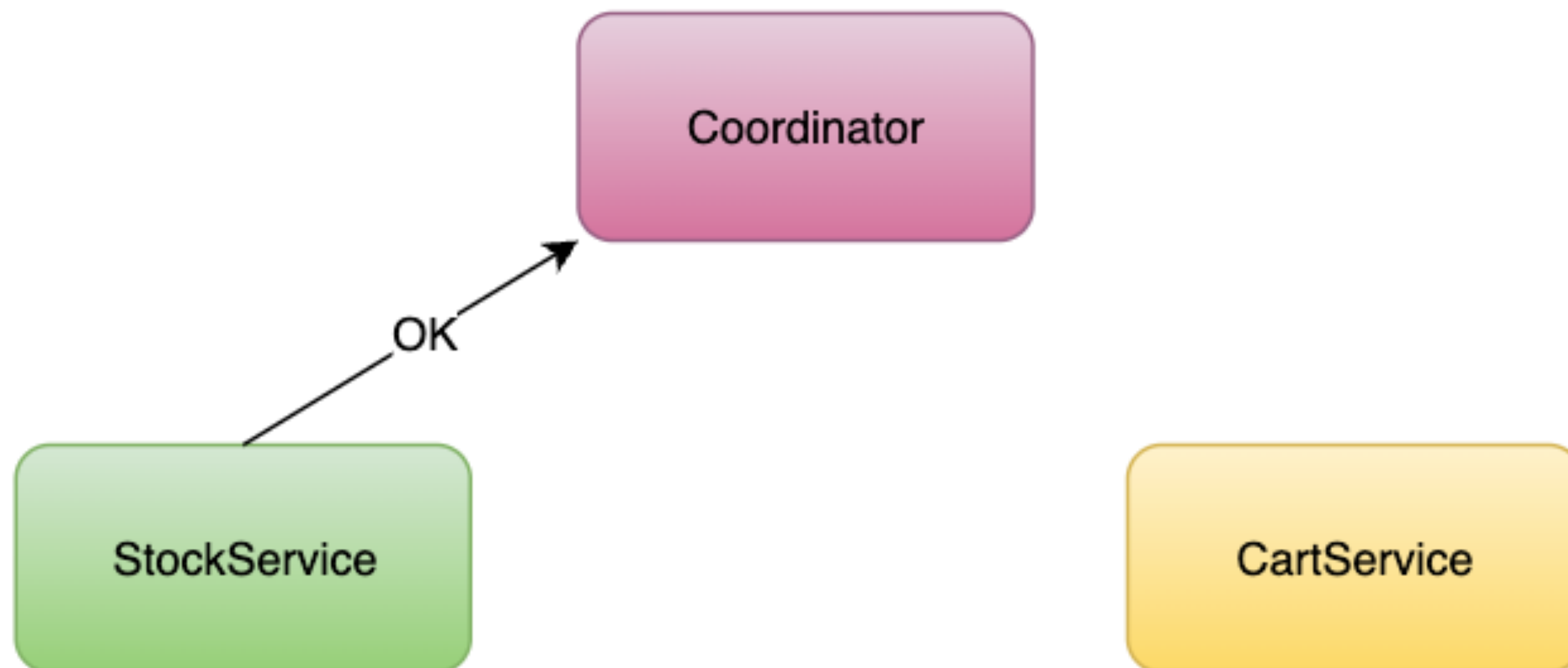

ORKESTRIRANA SAGA

40

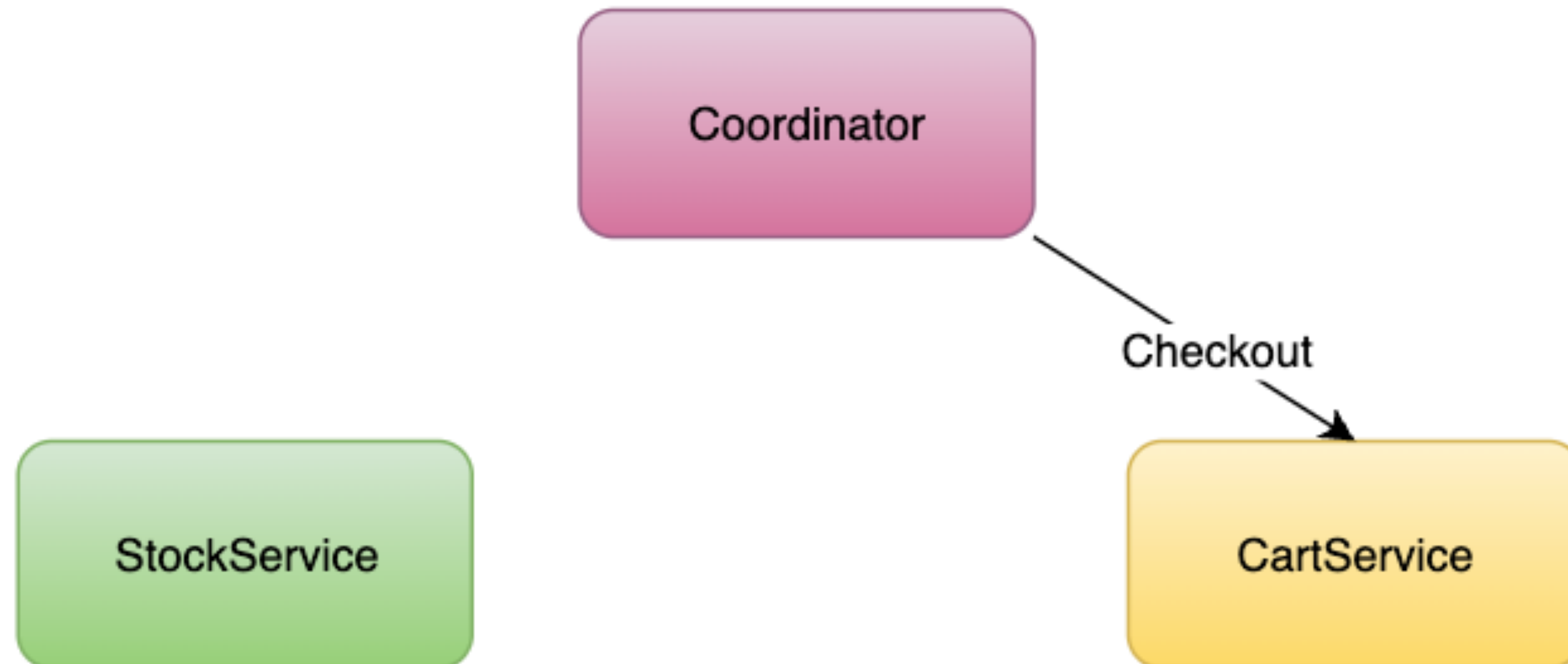

ORKESTRIRANA SAGA

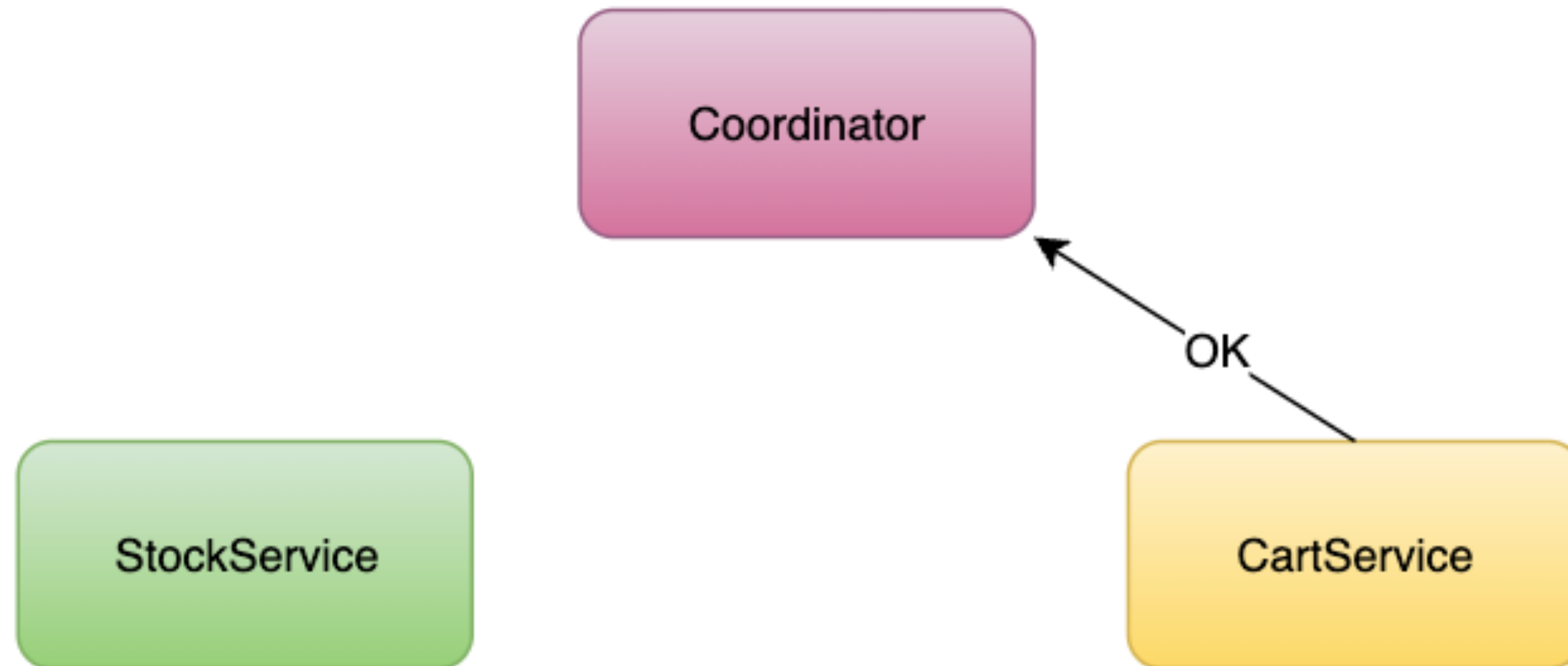
41

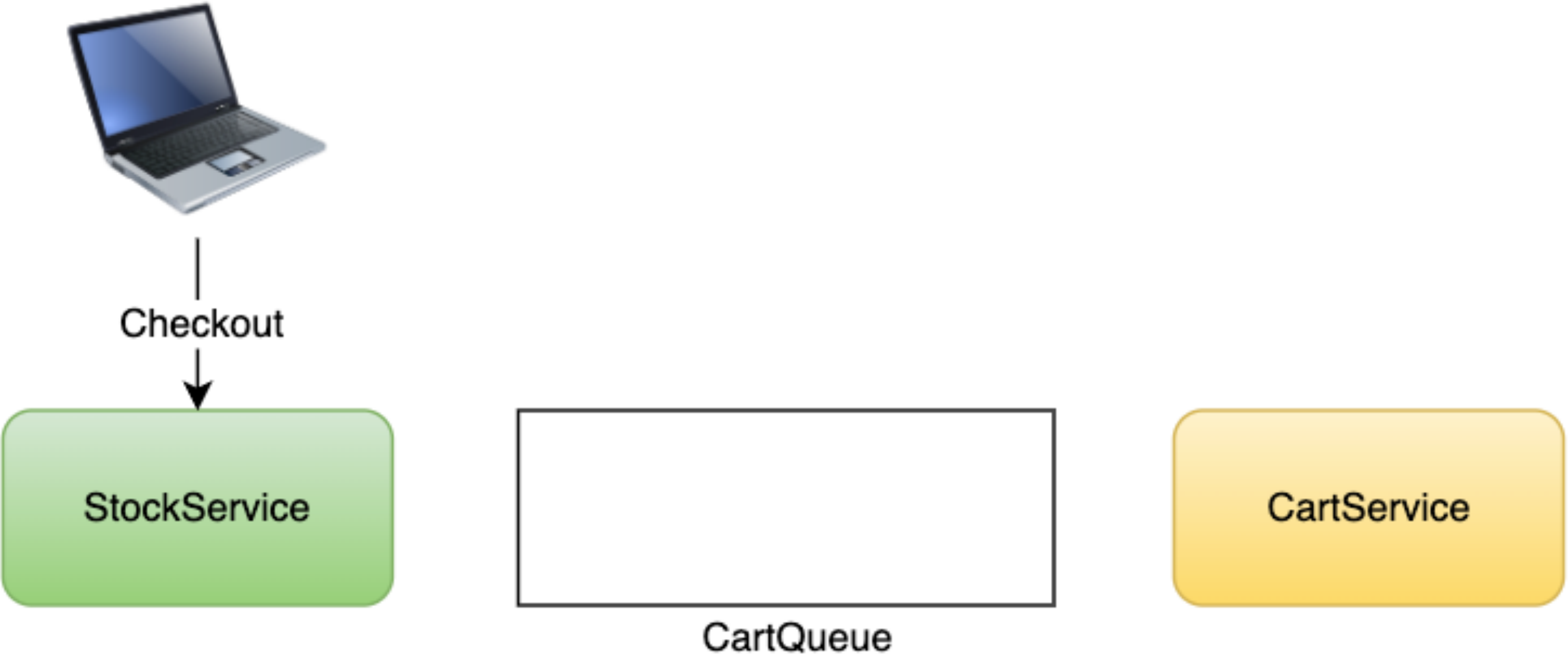
ORKESTRIRANA SAGA

42

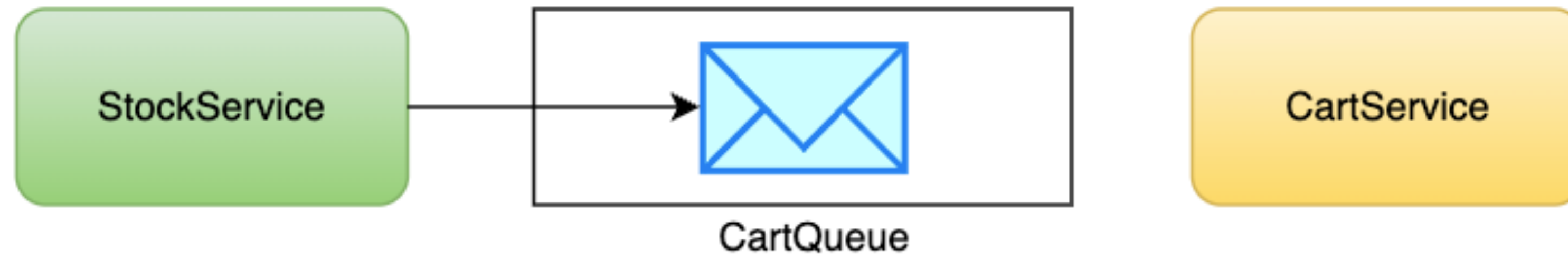
KOREOGRAFISANA SAGA

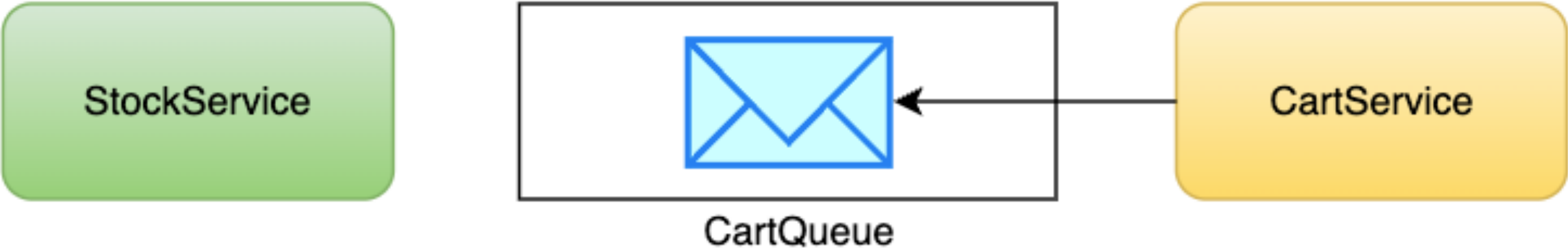
KOREOGRAFISANA SAGA

44

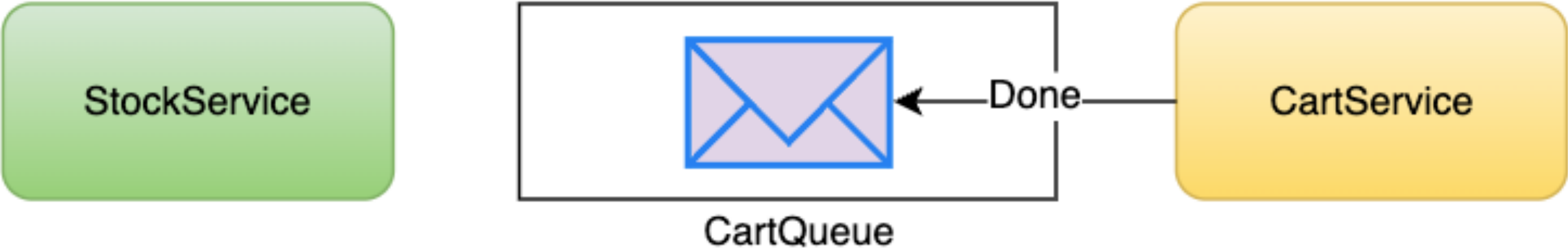

KOREOGRAFISANA SAGA

KOREOGRAPHISANA SAGA

◆ ŠTA JE SAGA?

- Saga transakcije garantuju tri osobine:
  - Atomičnost - koordinator može da obezbedi da su sve lokalne transakcije u lancu transakcija komitovane ili opozvane
  - Konzistentnost - saga transakcije obezbeđuju *eventual consistency*
  - Izdržljivost - Saga je zasnovana na lokalnim transakcijama pa se ova osobina može obezbediti
- Saga ne garantuje izolaciju transakcija
  - Lokalna transakcija će biti vidljiva drugim transakcijama nakon što se izvrši
  - Ako su druge transakcije promenile podatke koji su uspešno poslati, operacija kompenzacije može propasti

◆ ŠTA JE SAGA?

- Saga transakcije zahtevaju da dizajn i implementacija budu u skladu sa tri svojstva:
  - Podrška za praznu kompenzaciju – učesnici u transakciji mogu dobiti redosled operacija za kompenzaciju pre obavljanja originalnih operacija zbog problema sa mrežom; u ovom slučaju je potrebna nulta naknada tj. da se ignorišu sva ažuriranja iz operacija za kompenzaciju
  - Održavanje idempotentnosti – originalne operacije i operacije kompenzacije mogu se više puta pokretati uvek sa istim ishodom
  - Sprečavanje suspenzije resursa - ako originalna operacija stigne kasnije od operacije kompenzacije zbog problema sa mrežom, originalna operacija mora biti odbačena kako ne bi došlo do suspenzije resursa

◆ PREDNOSTI

- Slaba sprega između servisa/baza
- Dobar pristup za duge transakcije
- Dobar pristup za sisteme sa velikim razlikama u performansama pisanja

◆ MANE

- *Eventual consistency* osobinu je teško zadovoljiti zbog kompleksnog dizajna i implementacije
- Izolacija nije obezbeđena što može dovesti do nekonzistentnosti podataka
- Redosled poruka je veoma bitan

◆ ŠTA SU MANE DISTRIBUIRANIH TRANSAKCIJA?

- Ako koordinator nema replike (već postoji samo jedna instanca) postaje *Single Point of Failure* (SPoF)
  - Njegov otkaz uzrokuje da drugi serveri budu blokirani lock-ovima koje drže za aktuelne transakcije
- Mnoge aplikacije su danas *stateless* i podatke čuvaju u bazi podataka, ali kada je koordinator deo sistema, u njegovom logu se čuvaju informacije o transakcijama i aplikacije time prestaju da budu *stateless*
- Pošto implementacije distribuiranih transakcija treba da budu kompatibilne sa različitim sistemima, moraju da poznaju različite sisteme da bi se mogle adekvatno koristiti (možda ne mogu da detektuju *deadlock* ili ne rade sa nekim nivoima izolacije)

REFERENCE

51

- ◆ **SILBERSCHATZ A, KORTH H, SUDARSHAN S. DATABASE SYSTEM CONCEPTS.** <https://db-book.com/>
- ◆ **BREWER E. TOWARDS ROBUST DISTRIBUTED SYSTEM.**
https://sites.cs.ucsb.edu/~rich/class/cs293b-cloud/papers/Brewer_podc_keynote_2000.pdf
- ◆ **KLEPPMANN M. DESIGNING DATA-INTENSIVE APPLICATIONS** <https://bit.ly/30gFSz3>
- ◆ **KLEPPMANN M. A CRITIQUE OF THE CAP THEOREM.** <https://arxiv.org/abs/1509.05393>
- ◆ **PRITCHETT D (EBAY). BASE: AN ACID ALTERNATIVE.** <https://queue.acm.org/detail.cfm?id=1394128>
- ◆ **GRAOVAC J. PROJEKTOVANJE BAZA PODATAKA.**
http://poincare.matf.bg.ac.rs/~jgraovac/courses/projbp/2016_2017/projbp_skripta.pdf
- ◆ **GARCIA-MOLINA H, SALEM K. SAGAS.**
<https://www.cs.cornell.edu/andru/cs711/2002fa/reading/sagas.pdf>
- ◆ **FORD N, RICHARDS M, SADALAGE P, DEGHANI Z. SOFTWARE ARCHITECTURE: THE HARD PARTS.**
<https://amzn.to/3tu3glj>

**KOJA SU VAŠA
PITANJA?**